رفتــن رســیــدن اســت

٤٠ تــوشــه بــرای راه

برگرفته از سخنان مقام معظم رهبری

۱. گام اول

اولین و مهم‌ترین قدم خودسازی این است که انسان به خود و به اخلاق و رفتار خود با نظر انتقادی نگاه کند؛ عیوب خود را با روشنی و دقت ببیند و سعی در برطرف کردن آن‌ها داشته باشد. این از عهده‌ی خود ما برمی‌آید و این تکلیفی بر دوش ماست.

خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۸۰/۹/۲۵

۲. بین خود و خدا

یکی از ویژگی‌ها که بسیار مهم است تا برای خودسازی به آن توجه کنیم و شاید جنبه‌ی تقدمی هم داشته باشد، «اخلاص» است. اخلاص عبارت است از کار را خالص انجام دادن و این که کاری را مغشوش انجام ندهیم [...] خالص بودن عبادت و خالص بودن عمل، این است که برای خدا باشد. در بین مردم، متأسفانه خیلی رایج است که کارهای خوب خودشان را بر زبان بیاورند و بگویند. کأنّه توجه ندارند که نباید کار نیک را به زبان آورد و گفت که ما می‌خواهیم این کار را بکنیم یا ما این کارها را می‌کنیم. البته برخی جاها استثناست. در جاهایی، بعضی از کارها باید در علن انجام گیرد. در روایات در باب صدقه آمده است که «صدقه‌ی سِرّ» این ثواب را دارد و «صدقه‌ی علانیهٔ» این ثواب را. یا مثلاً عبادات گروهی، جلوی چشم مردم انجام می‌گیرد و باید انجام گیرد و این از شعائر الهی است، اما بسیاری از عبادات یا اغلب عبادات، آن روابطی که بین خود انسان و خداست – ذکر، توجه، دعا، نافله، شب‌زنده‌داری، سحرخیزی، احسان و کارهای نیک– باید بین خود انسان و خدا بماند.

روز اول ماه مبارک رمضان ۷۱/۱۲/۴

۳. طبیب خود باشیم

طبیب خودتان باشید. بهترین کسی که می‌تواند بیماری ما را تشخیص دهد، خودمان هستیم. بیاورید روی کاغذ. بنویسید «حسد». بنویسید «بخل». بنویسید «بدخواهی برای دیگران؛ وقتی کسی به خیری می‌رسد، ما ناراحت می‌شویم.» بنویسید «تنبلی در کار». بنویسد «روح بدبینی به نیکان و صالحان». بنویسید «بی‌اعتنایی به وظایف». بنویسید «علاقه به خود؛ شدیداً به خودمان علاقه داریم.» ماه رمضان فرصتی است که یکی‌یکی این بیماری‌ها را تا آن‌جایی که بشود، برطرف کنیم.

روز اول ماه مبارک رمضان ۷۱/۱۲/۴

۴. پولادین خواهید شد اگر ...

در درجه‌ی اول، جوان دانشجو و دانش‌آموز باید خودسازی کند. خودتان را با تربیت دینی بسازید. امور تربیتی خوب است. معلم تربیتی خوب است. گوینده‌ی تربیتی خوب است، اما آن کسی که از درون خود، موعظه کننده و تربیت کننده‌ای نداشته باشد، – واعظٌ مِنْ نَفْسِهِ– این تربیت‌ها به کارش نمی‌آید. خودتان را بسازید، با نفس مبارزه کنید، اجرای حکم الهی را در محدوده‌ی شخص خودتان بزرگ بشمارید و به نماز، به توجه به خدا، به دعا و به توکل اهمیت بدهید. این شما را پولادین خواهد کرد.

دیدار با گروهی از دانشجویان و دانش‌آموزان ۷۰/۸/۱۵

۵. خاک‌ریزهاتان را محکم کنید

مراقب باشید. مواظب باشید و خاک‌ریزهایتان را محکم کنید تا دشمن نتواند در سنگرهای شما نفوذ کند. با این روحیه‌ی ایمانی و استوار است که می‌توانید شاخ استعمار را بشکنید و اسلحه را از دستش بگیرید تا ملتتان بتواند نفسی بکشد، تا بتوانید کشور را بسازید، تا بتوانید سطح زندگی را بالا ببرید، تا بتوانید مشکلات و گره‌هایی را که میراث سال‌های دوران استعمار و سلطه‌ی اجانب است، از بین ببرید.

در اجتماع مردم مشهد و زائران امام رضا(ع) در روز عید فطر ۱۳۷۱/۰۱/۱۵

۶. شکستن آن بت

ما باید سعی کنیم که روح بندگی را در خودمان زنده نماییم. بندگی، یعنی تسلیم در مقابل خدا، یعنی شکستن آن بتی که در درون ماست. آن بت درونی ما –یعنی من– در خیلی جاها خودش را نشان می‌دهد. وقتی که منفعتت به خطر بیفتد، کسی حرفت را قبول نکند، چیزی مطابق میل تو –ولو خلاف شرع– ظاهر بشود، یا سر دو راهی قرار بگیری، –یک طرف منافع شخصی، یک طرف وظیفه و تکلیف– در چنین تنگناها و بزن‌گاه‌هایی، آن منِ درونی انسان سر بلند می‌کند و خودش را نشان می‌دهد.

اگر ما بتوانیم این من درونی، این هوای نفس، این فرعون باطنی، این شیطانی را که در درون ماست، مهار کنیم، یا اقلاً قدری مهار کنیم، همه‌ی امور اصلاح خواهد شد. قبل از هرچیز، خود ما آدم خواهیم شد و به فلاح خواهیم رسید. ماه رمضان، مقدمه‌ی این است. روزه، نماز باتوجه، انفاقات، حتّی جهاد فی‌سبیل‌اللّه، برای رسیدن به چنین دنیایی است که مردم بنده‌ی خدا باشند.

دیدار با اقشار مختلف مردم در آخرین روز ماه رمضان ۶۹/۲/۲۶

۷. حتی بند کفش

چیزی را که خدا می‌دهد، قبلاً باید از خدا بخواهیم. چرا بخواهیم؟ یکی از عللِ این که گفته‌اند حاجات کوچک را هم از خدا بخواهید، این است که به حوائج و عجز و حقارت و تهی‌دستی خودمان توجّه پیدا کنیم تا ببینیم که چقدر تهی‌دستیم. اگر خدای متعال کمک نکند، امکان ندهد، نیرو ندهد، فکر ندهد، ابتکار ندهد و وسایل را جور نیاورد، همان بندِ کفش هم به دست ما نخواهد رسید. اگر شما به قصد خریدنِ بند کفش از خانه بیرون آمدید، در راه جیبتان را زدند یا پولتان گم شد و یا مغازه‌ی مورد نظر بسته بود و یا در بین راه، حادثه‌ی مهمّی پیش آمد که مجبور شدید برگردید، بند کفش گیرتان نیامده است. بنابراین، هر چیز را از خدا بخواهید؛ حتّی بند کفش را، حتّی کوچک‌ترین اشیاء را و حتّی قوت روزانه‌ی خود را. بگذارید این منِ دروغینِ عظمت‌یافته در سینه‌ی ما –که می‌گوییم «من» و خیال می‌کنیم مجمع نیروها ما هستیم– بشکند. این «من» انسان‌ها را بی‌چاره می‌کند.

خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۳۷۳/۱۱/۲۸

۸. موانع درونی

راه برای ما روشن است، موانع راه هم برای ملت ایران روشن است. باید این موانع را بردارید؛ هم موانع درونی و هم موانع بیرونی را. موانع درونی را باید با تضرع به درگاه پروردگار، با دعا، با توجه، با تربیت و تهذیب نفس، با تقویت اخلاق، با عبادت و با توسل، از پیش پا بردارید. اگر دل ما سالم نباشد، نمی‌توانیم دنیای سالمی درست کنیم. اگر در درون خودمان معیوب باشیم، نمی‌توانیم عیب جامعه و جهان را برطرف کنیم. ملت ایران بار سنگینی بردوش دارد و باید آن را به منزل برساند. باید دنیایی بسازد که هم برای خودش شیرین باشد و هم برای جوامع دیگر. شما می‌توانید چنین کاری بکنید؛ اما شرطش این است که هر یک از ما، درصدد تهذیب نفس خودمان باشیم. نماز با توجه، انس با قرآن، دعا و توسل، تضرّع، روزه‌ی ماه رمضان و عبادات نیمه‌شب، مخصوصاً برای جوانان که تأثیرپذیری‌شان زیاد است، می‌تواند مهذِّب نفس باشد.

روز عید فطر در اجتماع مردم مشهد و زائران امام رضا(ع) ۱۳۷۱/۰۱/۱۵

۹. یک‌ساعت برای خودتان

دعا کنید. نافله بخوانید. توجه پیدا کنید. متذکر باشید. در شبانه‌روز یک ساعت را برای خودتان و خدای خودتان قرار بدهید. از کارها و اشتغالات گوناگون خودتان را بیرون بکشید. با خدا و با اولیای خدا و با ولی‌عصر عجل‌الله تعالی فرجه و ارواحنافداه، مأنوس بشوید. با قرآن مأنوس باشید و در آن تدبر بکنید.

دیدار با مسؤولان و کارگزاران نظام ۷۰/۵/۲۳

۱۰. مسجد پایگاه

با امام جماعت مسجد، با عبادت‌کنندگان مسجد و با مؤمنینی که در مسجدند، برادرانه صمیمی باشید و آن را حفظ و بیشتر کنید. اول وقت، نماز را به جماعت، پشت سر پیش‌نماز هر مسجدی که در آن هستید، بخوانید. در مراسم دینی مسجد و تبلیغات آن شرکت کنید. در مراسم دعا و قرآن و مراسم مذهبی شرکت کنید. [...] برای مسجد، جاذبه درست کنید.

دیدار فرماندهان بسیج سراسر کشور ۷۱/۸/۲۷

۱۱. مثل آینه

من بارها گفته‌ام، باز هم می‌گویم؛ ما تلاوت برجسته‌ی قرآن را در این کشور دنبال می‌کنیم، برای این که اُنس با قرآن و تلاوت قرآن در بین مردم عمومیت پیدا کند. عزیزان من! باید با قرآن اُنس پیدا کنید. زبان ما، زبان قرآن نیست. می‌توانیم به ترجمه‌ی قرآن مراجعه کنیم، اما عمق‌یابی مضامین قرآنی فقط با مراجعه‌ی به ترجمه نمی‌شود؛ کما این که با خواندن متن قرآن هم برای کسانی که می‌فهمند، همیشه به دست نمی‌آید. با تدبّر به دست می‌آید. با عمق‌یابی به دست می‌آید. با قرآن باید مثل آینه مواجه شد؛ پاکیزه، براق و بی‌زنگار، تا قرآن در دل ما منعکس شود. قرآن باید در جان ما انعکاس پیدا کند.

دیدار قاریان قرآن کریم ۱۳۸۴/۰۷/۱۴

۱۲. هر روز و هر روز

قرآن خواندن هر روز را فراموش نکنید. هر روز حتماً قرآن بخوانید. هر مقداری می‌توانید. آن‌هایی که ترجمه‌ی قرآن را می‌فهمند، با تدبّر به ترجمه نگاه کنند. آن‌هایی که ترجمه‌ی قرآن را نمی‌فهمند، یک قرآن مترجم خوب –که الحمدلله زیاد هم داریم– کنار دستشان بگذارند و به ترجمه‌ی آن نگاه کنند. ممکن است ده دقیقه صرف وقت کنید و یک صفحه یا دو صفحه بخوانید، اما هر روز بخوانید. این را یک سیره‌ی قطعی برای خودتان قرار دهید. علامت بگذارید، فردا از دنباله‌اش بخوانید.

دیدار اعضای هیأت دولت ۸۴/۶/۸

۱۳. بگذارید در ذهنتان حک شود

تلاوت قرآن یک فضیلت بزرگ و یک ثواب است، اما این تلاوت وسیله‌ای برای رسیدن به معرفت است. این قرآن یک اقیانوس عظیم است. هر چه بیشتر جلو بروید، تشنه‌تر می‌شوید و علاقه‌مندتر می‌شوید و دل شما روشن‌تر می‌شود. در قرآن باید تدبّر کرد. من باز هم از شما جوانان خواهش می‌کنم که با معانی قرآن انس پیدا کنید و ترجمه‌ی قرآن را بفهمید. من بارها این را از جوانان خواسته‌ام و بسیاری هم اقدام کرده‌اند. قرآن را که هر روز تلاوت می‌کنید، هرچه تلاوت کردید، ترجمه‌ی آن را هم نگاه کنید. بگذارید این مفاهیم در ذهن جوان شما حک شود. در آن صورت فرصت تدبّر پیدا خواهید کرد.

مراسم اختتامیه‌ی مسابقات حفظ و قرائت قرآن کریم ۱۳۷۹/۰۸/۰۹

۱۴. هنوز فاصله داریم

قرآن کتاب نور، کتاب معرفت، کتاب نجات، کتاب سلامت، کتاب رشد و تعالی و کتاب قرب به خداست. ما این خصوصیات را چه وقت از قرآن به دست می‌آوریم برادران عزیز؟ همین که قرآن را در جیبمان بگذاریم، کافی است؟ این که در هنگام سفر، از زیر قرآن رد شویم، کافی است؟ این‌ک ه ما در جلسه‌ی تلاوت قرآن شرکت کنیم، کافی است؟ این که حتی قرآن را با صدای خوش تلاوت کنیم یا تلاوت خوش را بشنویم و از آن لذّت ببریم، کافی است؟ نه؛ چیز دیگری لازم دارد. آن چیست؟ آن تدبّر در قرآن است. باید در قرآن تدبّر کرد. خودِ قرآن در موارد متعدد از ما می‌خواهد که تدبّر کنیم. عزیزان من! اگر ما یاد گرفتیم که با قرآن به صورت تدبّر اُنس پیدا کنیم، همه‌ی خصوصیاتی که گفتیم، حاصل خواهد شد. ما هنوز خیلی فاصله داریم، پس باید پیش برویم.

مراسم اختتامیه‌ی مسابقات قرائت قرآن ۱۳۷۳/۱۰/۱۴

۱۵. حضور قرآن در ذهن

شما جوانان و نوجوانانی که قرآن را فرامی‌گیرید، این را بدانید که یک ذخیره‌ی مادام‌العمر برای اندیشیدن و فکر کردن را برای خودتان فراهم می‌کنید. این چیز بسیار باارزشی است. ممکن است در سنین جوانی، معانی و معارف عمیقی را از آیات قرآن استنباط نکنید و نتوانید درست بفهمید –فقط چیزهای سطحی و اندکی از معارف را بفهمید– اما به موازات بالا رفتنِ سطح معلومات و پیش‌رفت علمی، از آیات قرآن که در حافظه و ذهن شما قرار دارد، بیشتر استفاده می‌کنید. حضور قرآن در ذهن انسان، نعمت بسیار بزرگی است.

فرق است بین کسی که برای مطلبی، بارها آیات قرآن و فهرست‌های قرآنی را جست‌وجو می‌کند تا ببیند در این‌باره آیه‌ای وجود دارد یا نه، با آن کسی که آیات قرآن در ذهن و دل و جلوِ چشم اوست و نگاه می‌کند و آن‌چه را که در هر بخشی از معارف اسلامی به آن نیاز دارد، از قرآن استنباط و استخراج می‌کند و روی آن فکر و تأمّل می‌کند و از آن استفاده می‌برد. اُنس با قرآن در دوران کودکی و نوجوانی، تا دوران جوانی، یک نعمت بسیار بزرگ است.

دیدار جمعی از حافظان و قاریان قرآن نونهال و نوجوان کشور ۱۳۸۰/۰۶/۲۸

۱۶. بدترین درد

برادران غفلت نکنیم. بزرگ‌ترین عذاب خدا بر یک ملت این است که آن ملت غافل بشوند. بدترین درد برای یک جامعه، غفلت آن جامعه است. از خدا غافل نشویم. در دل و جان ما و در یکایک تصمیم‌گیری‌ها و حرکات ما، کار اداری، کار سیاسی، کار نظامی، کار مدیریت، وقت پول خرج‌کردن، وقت اعتبار تخصیص‌دادن، وقت قانون گذراندن، وقت قضاوت کردن، در تمام مراحل باید خدا به یاد ما باشد. ما باید برای خدا کار کنیم. این‌طوری این جامعه پیش خواهد رفت.

در دیدار اعضای هیأت دولت ۸۴/۶/۸

۱۷. پایان جوشش انقلابی

وقتی نماز جماعت می‌خوانید، نماز شما باید هم‌راه با توجه به پروردگار و خشوع در مقابل او باشد. وقتی اعتکاف می‌کنید، وقتی روزه می‌گیرید، وقتی اجتماعات مذهبی تشکیل می‌دهید، باید هم‌راه با توجه به خدای متعال و هم‌راه با اخلاص باشد. کلید موفقیت این‌هاست. اگر این نباشد، همان چیزی بر سر انسان خواهد آمد که دیدید بر سر عده‌ای آمد. عده‌ای در اول انقلاب خیلی تند و داغ و پُرشور بودند، اما متأسفانه فکر دینی آن‌ها عمق نداشت؛ با اولین باد سردی که از طرف تبلیغات دشمنان آمد، برگ و بار انقلابیشان ریخت و جوشش انقلابیشان تمام شد. بعضی‌ها صدوهشتاد درجه این طرف غلتیدند. [...] این به خاطرِ نداشتن عمق است. به این دلیل است که ریشه‌ی اعتقادی و فکری وجود ندارد.

دیدار دانشجویان و استادان دانشگاه‌های استان کرمان ۱۳۸۴/۲/۱۹

۱۸. همه می‌توانند

همه‌ی مردم و بالخصوص جوانان عزیز، این ارتباطی را که به برکت این روزهای مبارک و شب‌های نورانی با خدای متعال پیدا کرده‌اند، نگذارند قطع شود. این رابطه‌ی با خدا را حفظ کنید. وسیله‌ی حفظ این رابطه هم در اختیار همه هست. اگر همین نماز پنج‌گانه، با توجه، با حضور قلب و با این توجه که در مقابل خدا ایستاده‌ایم، خوانده شود، بهترین رابطه است و روزبه‌روز دل شما را نورانی‌تر خواهد کرد. آن جوان‌هایی که شب‌های قدر در مساجد، حسینیه‌ها و حرم‌های مطهر گرد هم آمدند، گریه کردند، دعا خواندند، قرآن سر گرفتند، احیاء گرفتند و دل‌هایشان را با نور محبت الهی نورانی کردند، این رابطه را حفظ کنند که از آن بهره‌مند خواهند شد. إن‌شاءاللّه در طول زمان، در سال‌های دیگر، روزبه‌روز این رابطه بیشتر خواهد شد. انسان از این راه هست که به کمال مطلوب و غایت خلقت خود، دست خواهد یافت. موفقیت در همه‌ی میدان‌های زندگی هم به همین وابسته است.

خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۱۳۸۵/۸/۲

۱۹. بالاترین خطر

اگر بخواهیم استغفار- این نعمت الهی- را به دست بیاوریم، دو خصلت را باید از خودمان دور کنیم، یکی غفلت و دیگری غرور. غفلت، یعنی انسان به‌کلّی متوجّه و متنبّه نباشد که گناهی از او سر می‌زند. مثل بعضی از مردم [...] بعضی از این افراد غافل، اصلاً به ثواب و عِقاب عقیده‌ای ندارند. بعضی به ثواب و عقاب هم عقیده دارند، اما غرق در غفلتند و اصلاً ملتفت نیستند که چه کار می‌کنند. اگر این را در زندگی روزمرّه‌ی خودمان قدری ریز کنیم، خواهیم دید که بعضی از حالات زندگی ما شبیه حالات غافلان است. غفلت، دشمنی بسیار عجیب و خطر بزرگی است. شاید واقعاً برای انسان هیچ خطری بالاتر و هیچ دشمنی بزرگ‌تر از غفلت نباشد. [...] در اصطلاحات قرآنی، آن چیزی که نقطه‌ی مقابل این غفلت است، تقواست. تقوا، یعنی به‌هوش بودن و دائم مراقب خود بودن.

خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۳۷۵/۱۰/۲۸

۲۰. بازگشت به خدا

لازم نیست که اگر انسان می‌خواهد احساس گناه کند، حتماً بایستی سال‌های متمادی غرق در گناه شده باشد. نخیر؛ یک گناه هم یک گناه است. نباید گناه را کوچک دانست. در روایات باب «استحقار الذّنوب» داریم که حقیر شمردن گناهان را مذمّت کرده‌اند. علت این که خدای متعال می‌فرماید «می‌آمرزیم»، این است که بازگشت به خدا، خیلی مهم است؛ نه این که گناه، کم و کوچک است. گناه، عمل بسیار خطرناکی است، منتها بازگشت و توجّه به خدا و ذکر او، این قدر اهمیت دارد که اگر کسی این را صادقانه و درست و حقیقی انجام دهد، آن وقت آن بیماری صعب‌العلاج از بین می‌رود.

خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۷۵/۱۰/۲۸

۲۱. از خدا بخواهید

همه‌جور حاجت را می‌شود از خدا خواست و باید خواست؛ حتّی حاجت‌های کوچک. اما این درخواست خود را به این حاجات کوچک منحصر نکنید. حاجات بزرگ‌تری هست؛ آن‌ها را از یاد نبرید. بزرگ‌ترین آن‌ها «مغفرت الهی» است. از خدا بخواهید که آثار به جامانده‌ی از تخلف و گناه را از دل و جان ما برطرف بفرماید؛ از خدا بخواهید که راه توبه را برای شما هموار کند. حاجت بزرگ دیگر «محبت الهی» است. مقام حُبّ الهی را از خدای متعال طلب کنید. حاجت بزرگ دیگر «اصلاح امور امت اسلامی» است. از خدا بخواهید خدای متعال امور همه‌ی مسلمان‌ها -نه فقط ملت ایران را- و همه‌ی کشورهای اسلامی را اصلاح کند. بلکه از خدای متعال هدایت بشریت را به راه راست بخواهید. این دعاها اقبال استجابت زیادی دارد و همین دعاها اثر می‌کند. راه‌ها را باز می‌کند. وسائل را آسان می‌کند و ما را در رسیدن به این مطلوب‌های بزرگ کمک می‌کند.

خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۸۵/۸/۲

۲۲. برکت‌های چندسویه

دعا انسان را به خدا نزدیک می‌کند. معارف را در دل انسان ماندگار و مؤثّر می‌کند. ایمان را قوی می‌کند، علاوه بر این که مضمون دعا –که خواستن از خداست– إن‌شاءاللّه مستجاب می‌شود و خواسته‌ی انسان برآورده می‌گردد؛ یعنی دعا از چند سو دارای برکات بزرگ است. لذاست که در قرآن کریم، بارها در باب دعا و دعایی که بندگان صالح خدا کرده‌اند، سخن گفته شده است. همه این‌ها برای آن است که به ما درس داده شود.

خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۳۷۷/۱۰/۰۴

۲۳. اگر اهل دعا باشیم

زمان را قدر بدانید. حاجات بزرگ را، حاجات امّت اسلامی را، حاجات کشور اسلامی را، حاجات ملت خودتان را، حاجات شخصی خودتان را مورد توجّه قرار دهید و آن‌ها را متضرّعانه و مجدّانه از خدای متعال بخواهید. و هرکس تعهّد کند این دعایی که می‌کند، هر آن‌چه که از عمل‌کرد او احتیاج دارد، پای آن بایستد و بگوید من حاضرم در راه خدا تلاش کنم. [...] فرصت دعا را مغتنم بشمارید. خدای متعال این دعاها را مستجاب خواهد کرد و خواسته‌ها برآورده خواهد شد. جامعه‌ی ما اگر جامعه‌ی تقوا و دعا و معنویت باشد، بسیاری از مشکلات مادّی او هم قطعاً برطرف خواهد شد.

خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۳۷۷/۱۰/۰۴

۲۴. علامت بد

نمی‌دانم روایت از معصوم علیه‌السّلام است یا عبارتی از غیر معصوم؛ هرچه هست، عبارت حکمت‌آمیزی است. می‌گوید: «أَنَا مِنْ أَنْ أُسْلَبَ الدُّعاءَ أَخْوَفُ مِنْ أَنْ أُسْلَبَ الإجابَةَ؛ از این‌که دعا از من گرفته شود، بیشتر می‌ترسم تا این که اجابت از من گرفته شود.» گاهی حال دعا از انسان گرفته می‌شود. این علامتِ بدی است. اگر دیدیم در وقت دعا، در وقت تضرّع و در وقت توجه و تقرّب، هیچ نشاط و حوصله‌ی دعا نداریم، علامتِ خوبی نیست. البته درستش هم می‌شود کرد. انسان می‌تواند با توجّه، با التماس و با خواستن، حال دعا را به طور جدّی از خدا بگیرد. خطبه نماز جمعه ۲۸ /۷۳/۱۱

۲۵. هرچه می‌خواهد دل تنگت

در روایات دارد وقتی برای حاجاتی دعا می‌کنید، دعا و خواسته‌ی خود را زیاد ندانید. یعنی هرچه مایل هستید و می‌خواهید، از خدا طلب کنید. نگویید این زیاد است؛ کمتر بخواهم تا بشود. ما از استکثار دعا منع شده‌ایم. یعنی دعا و مطلوب را در مقابل پروردگار زیاد نشمارید. از خدا خواسته‌های بزرگ بخواهید و خدای متعال برآورده می‌کند. درِ امید به دعا را به روی خودتان نبندید و این راه و وسیله‌ای را که خدای متعال بین خود و بندگانش قرار داده است، بر روی خودتان مسدود نکنید. البته باز در روایات دارد «النّهیُ مِنْ الإسْتِعْجالِ فِی الدّعاءِ»، یعنی در دعا عجله نکنید. اگر چیزی را خواستید و در زمانی که شما خواستید برآورده نشد، نگویید که خدای متعال دعای مرا مستجاب نکرد، نه. «الأمُورُ مَرْهُونَةٌ بِأوْقاتِها.»

خطبه نماز جمعه ۷۱/۱۲/۷

۲۶. همت بلند دار!

در دعا همت بلند داشته باشید. درخواست‌های بزرگ بکنید. سعادت دنیا و آخرت را بخواهید و نگویید این‌ها بزرگ است، این‌ها زیاد است؛ نه. برای خدای متعال این‌ها چیزی نیست. عمده این است که شما به معنای حقیقی کلمه و با همین شرایط طلب

کنید. خدای متعال این طلب را اجابت خواهد کرد. گاهی هم انسان نمی‌داند کاری که انجام گرفت، اجابت دعای او بوده. خود انسان غافل است.

خطبه نماز جمعه ۸۴/۷/۲۹

۲۷. نقدترین دستاورد

دعا مخصوص وقت گرفتاری نیست؛ همیشه باید دعا کرد. بعضی خیال می‌کنند وقتی گرفتاری و مصیبت و بلایی بود، باید دعا کرد؛ نه. آن وقتی هم که انسان در حال عادی زندگی می‌کند، باید دعا کند و رابطه را با خدا محفوظ نگه دارد. به تعبیر یکی از روایات، صدای خود را برای فرشتگان در ملکوت اعلی آشنا کند. دعا همیشه لازم است. [...] بزرگ‌ترین فایده‌ی دعا، فایده‌ی نقد دعاست که به خود شما دعاکننده می‌رسد. یعنی ایجاد رابطه با خدای متعال و احساس محبت و شوق به تقرب به پروردگار عالم. این، نقدترین دستاورد دعاست که متعلق به خود شما دعاکننده است؛ بحث استجابت بحث دیگری است.

خطبه نماز جمعه ۸۴/۷/۲۹

۲۸. اقبال استجابت

لازم نیست دعا همیشه قوانین طبیعی را به هم بزند و برخلاف قوانین طبیعی عمل کند؛ نه. دعا در چارچوب قوانین طبیعی مستجاب می‌شود و خواسته‌ی شما برآورده می‌گردد. این قدرت خداست که قوانین را جور می‌آورد، کنار هم می‌گذارد و مقصود شما برآورده می‌شود. [...] اگرچه در مواردی بلاشک دعا قوانین را هم خرق می‌کند، اما این‌طور نیست که وقتی می‌گوییم دعا مستجاب می‌شود، یعنی دعای شما اگر با قوانین دیگر الهی منافات داشته باشد و عملی هم‌راهش نباشد، و یا حتّی خود دعا از روی توجّه هم نباشد، باز مستجاب می‌شود؛ نه. در دعا، طلب کردن و خواستن از خدای متعال و حقیقتاً مطالبه کردن لازم است. این دعا مستجاب می‌شود. اگر عمل و تلاش در راه اهداف بزرگ، هم‌راه این دعا باشد، اقبال استجابت این دعا واقعاً بیشتر است. آن وقتی که دعا استمرار پیدا کند، حتماً اقبال استجابت در این دعا بیشتر است. اگر دیده شد که یک دعا چند بار تکرار گردید و مستجاب نشد، نباید مأیوس شد؛ به‌خصوص در مسائل بزرگ، به‌خصوص در مسائل مربوط به سرنوشت انسان و سرنوشت کشور و سرنوشت ملت‌ها. چون گاهی طبیعت کارهای بزرگ چنین است که تحقّقش زمان می‌طلبد.

خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۳۷۷/۱۰/۰۴

۲۹. باز بخواهید و بخواهید

یکی از شرایط استجابت دعا این است که آن را با توجه مطرح کنیم. گاهی لقلقه‌ی زبان، جملاتی چون «خدایا ما را بیامرز»، «خدایا به ما سعه‌ی رزق بده» و «خدایا قرض ما را ادا کن» است. ده سال انسان این‌گونه دعا می‌کند، اصلاً مستجاب نمی‌شود. باید تضرع کنید و جدی بخواهید. باید از خدای متعال با الحاح بخواهید. باز بخواهید و باز بخواهید. در این صورت البته خدای متعال دعاها را مستجاب خواهد کرد.

خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۷۳/۱۱/۲۸

۳۰. به ما هم یاد بدهید!

توصیه‌ی من این است که در این سه روزی که شما در مسجد هستید، تمرین مراقبت از خود بکنید؛ حرف که می‌زنید، غذا که می‌خورید، معاشرت که می‌کنید، کتاب که می‌خوانید، فکر که می‌کنید، نقشه که برای آینده می‌کشید، در همه‌ی این چیزها مراقب باشید رضای الهی و خواست الهی را بر هوای نفستان مقدم بدارید. تسلیم هوای نفس نشوید. تمرین این چیزها در این

سه روز می‌تواند درسی باشد برای خود آن عزیزان و برای ماها که این‌جا نشسته‌ایم و با غبطه نگاه می‌کنیم به حال جوانان عزیزمان که در حال اعتکاف هستند. با عملِ خودتان به ما هم یاد بدهید.

خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۳۸۴/۵/۲۸

۳۱. این شب را به خاطر بسپار

یکی از مهم‌ترین روزهای سال، روز نیمه‌ی شعبان است که هم مصادف با ولادت ذی‌جود و مسعود حضرت بقیۀاللّه ارواحنافداه شده است و هم شب و روز نیمه‌ی شعبان –با قطع نظر از ولادت این بزرگوار در این شب و روز– از لیالی و ایام متبرّک‌اند. شب نیمه‌ی شعبان، شب بسیار متبرّکی است؛ تالی تلو لیالی قدر و وقت توجّه و تذکّر و توسّل به ذیل عنایات باری‌تعالی و طلب و درخواست است. اعمال و ادعیه‌ای هم دارد که اگر موفّق شده‌اید و آن‌ها را انجام داده‌اید، إن‌شاءاللّه مشمول قبول پروردگار باشد. اگر کسانی هم غفلت کردند و توجّه نداشتند، به یاد نگهدارند که همه‌سال، شب نیمه‌ی شعبان را مغتنم بشمارند.

دیدار اقشار مختلف مردم به مناسبت میلاد حضرت مهدی (عج) ۱۳۷۶/۰۹/۲۵

۳۲. منتظر حقیقی

بزرگ‌ترین وظیفه‌ی منتظران امام زمان این است که از لحاظ معنوی و اخلاقی و عملی و پیوندهای دینی و اعتقادی و عاطفی با مؤمنین و هم‌چنین برای پنجه درافکندن با زورگویان، خود را آماده کنند. کسانی که در دوران دفاع مقدّس، سر از پا نشناخته در صفوف دفاع مقدّس شرکت می‌کردند، منتظران حقیقی بودند. کسی که وقتی کشور اسلامی مورد تهدید دشمن است، آماده‌ی دفاع از ارزش‌ها و میهن اسلامی و پرچم برافراشته‌ی اسلام است، می‌تواند ادّعا کند که اگر امام زمان بیاید، پشت سر آن حضرت در میدان‌های خطر قدم خواهد گذاشت. اما کسانی که در مقابل خطر، انحراف و چرب و شیرین دنیا خود را می‌بازند و زانوانشان سست می‌شود؛ کسانی که برای مطامع شخصی خود حاضر نیستند حرکتی که مطامع آن‌ها را به خطر می‌اندازد، انجام دهند، این‌ها چطور می‌توانند منتظر امام زمان به حساب آیند؟ کسی که در انتظار آن مُصلحِ بزرگ است، باید در خود زمینه‌های صلاح را آماده سازد و کاری کند که بتواند برای تحقّق صلاح بایستد.

دیدار با مردم به مناسبت نیمه شعبان در مصلای تهران ۸۱/۷/۳۰

۳۳. مبارک خواهد شد

فرصت روزه و امساک و فضای عبادت و معنویت را قدر بدانیم و قدری خودمان را به خدا نزدیک کنیم. از گناهان دوری کردن، به قُربات و اعمال عبادی هرچه نزدیک‌تر شدن، اخلاق و رفتار و صفات و خصال انسانی را هرچه در خود زنده‌تر و فعّال‌تر کردن، اموری است که در این ماه می‌تواند حقیقتاً برای هر کسی و برای هر مجموعه‌ای مایه‌ی برکت باشد. از قرآن درس بگیریم. از دعاها درس و حکمت بیاموزیم. قدری در هدف از خلقت خود، در آفرینش خود، در نعمت‌های بزرگ خدای خود و در وظایف عظیمی که بر دوش ماست، تأمّل و تدبّر کنیم. در مرگ و حساب الهی و ارزش عبادات و اعمال –آن‌گاه که همراه با اخلاص باشد– تأمّل کنیم. آن وقت ماه رمضان حقیقتاً ماه مبارکی خواهد شد.

خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۳۷۷/۱۰/۰۴

۳۴. امیدوار باشیم

مردم ما، جوان‌های ما، زن و مرد ما با این شب‌ها حقیقتاً قصد پالایش خود را دارند. دل‌ها نرم می‌شود، چشم‌ها اشک‌بار می‌شود، روح‌ها لطیف می‌شود. روزه هم کمک کرده است. ما باید امیدوار باشیم، دعا کنیم و بکوشیم از این شب‌ها برای عروج معنوی خود استفاده کنیم. چون نماز معراج و وسیله‌ی عروج مؤمن است. دعا هم معراج مؤمن است. شب قدر هم معراج مؤمن است.

کاری کنیم عروج کنیم و از مزبله‌ی مادی که بسیاری از انسان‌ها در سراسر دنیا اسیر و دچار آن هستند، هرچه می‌توانیم، خود را دور کنیم. دلبستگی‌ها، بدخلقی‌ها -خلقیات غیر انسانی، ضد انسانی- روحیات تجاوزگرانه، افزون‌خواهانه و فساد و فحشاء و ظلم، مزبله‌های روح انسانی است. این شب‌ها باید بتواند ما را هرچه بیشتر از این‌ها دور و جدا کند.
خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۳۸۳/۰۸/۱۵

۳۵. ما عزیزتر نیستیم

من و شما پیش خدای متعال عزیزتر نیستیم از کسانی که قبل از ما بودند و از کسانی که بعد از ما خواهند آمد؛ مگر این که عملمان خوب باشد و تقوایمان بیشتر از آن‌ها باشد. این را توجه داشته باشید. اگر تقوای بیشتری به خرج دادیم، از خودمان بیشتر مراقبت کردیم، بهتر کار کردیم، بهتر به وظایفمان عمل کردیم، به قانون بیشتر احترام گذاشتیم و در جهت این اهداف، بیشتر پیش رفتیم، پیش خدای متعال عزیزتر خواهیم بود، اما بدون آن نه‌خیر. باید تلاشمان را در این جهت متمرکز کنیم. مواظب باشیم در دام‌هایی که دیگران افتادند، ما نیفتیم. هرکس در آن دام‌ها بیفتد، همان بلاها و همان عواقب برایش متصور است؛ فرقی بین ما و آن‌ها نیست.

دیدار با اعضای هیأت دولت ۱۳۸۴/۰۷/۱۷

۳۶. ما بیشتر...

علاوه بر این که هر فرد مسلمانی احتیاج دارد به این که در این ماه ذخیره‌ی تقوا و پرهیزگاری و تهذیب و تزکیه را برای خود فراهم کند، ما منسلکین در سلک روحانیت، بیشتر از دیگران به این معنا احتیاج داریم. به قول آن عارف معروف که می‌گوید: آب که از برکات الهی است، همه‌ی پلیدی‌ها و ناپاکی‌ها را از بین می‌برد. هر جسمی که با آب تماس می‌گیرد، پاک می‌شود، ولی خود آب تحت تأثیر تماس با ناپاک‌ها و ناپاکی‌ها، به تصفیه احتیاج پیدا می‌کند و خدای متعال در یک گردش طبیعی، آب را به بخار تبدیل می‌کند؛ به آسمان می‌برد، از بالا مجدّداً به صورت قطرات باران به زمین برمی‌گرداند، پلیدی‌ها را از آن جدا می‌کند، آن را تصفیه می‌کند و باز به صورت ماء طهور در اختیار افراد انسان و سایر موجودات قرار می‌دهد.
گوینده‌ی این سخن حکمت‌آمیز می‌گوید: این جان شما، معارف شما، نصایح شما، بلکه خود قلب و روح شما، همان ماء طهوری است که ناپاکی‌ها را از انسان‌ها می‌زداید، اما خود این ماء طهور به‌تدریج به تصفیه و تزکیه احتیاج پیدا می‌کند و تزکیه و تصفیه‌ی آن، جز با یک عروج معنوی، جز با یک گردش معنوی به سمت علویات -که آن هم با ذکر و دعا حاصل خواهد شد- ممکن نمی‌شود.
با ذکر، با توجّه، با توسّل، با مناجات، با نافله، با تضرّع در مقابل خداوند، با تفکّر در آیات آفاقی و انفسی، این ماء طهور باز همان طهارت خود را به دست می‌آورد؛ آماده می‌شود تا باز هم با پلیدی‌ها مواجه گردد و آن‌ها را از جسم و جان بشر و عالم بزداید. ماه رمضان فرصت این عروج معنوی است.

دیدار با علما و روحانیون در آستانه‌ی ماه مبارک رمضان ۱۳۷۶/۱۰/۰۳

۳۷. خسته‌ی روحی

در راه‌های طولانی گاهی انسان قوّه هم دارد، زانو و پاها اصلاً خسته نشده، اما آدم از حرکت خسته‌ی روحی می‌شود. این خستگی روحی انسان را از رسیدن به اهداف باز می‌دارد. برای این که این خستگی روحی پیش نیاید -که از خستگی جسمی گاهی خطرش هم بیشتر است- استمداد از پروردگار، توکل به خدا و امیدواری به کمک الهی لازم است؛ این را از دست ندهید و این را داشته باشید.

بیانات در دیدار اعضای هیأت دولت ۱۳۸۴/۰۷/۱۷

۳۸. فقط صورت‌سازی نباشد

در مراسم مذهبی به روح مراسم توجه کنید. فقط صورت‌سازی نباشد؛ انسان شعری بخواند، اشکی بگیرد یا بریزد. روح دعا و نماز عبارت است از ارتباط با خدا، آشنا شدن با خدا، بهره بردن از معنویت، پاکیزه کردن و پیراستن روح و پالایش کردن ذهن از وسوسه‌ها. نماز را با توجه و اول وقت بخوانید. تحجر بد است. فکر نکردن در لایه‌های زیرین ظواهر، عیب بزرگی است. مواظب باشید به این عیب دچار نشوید.

در دیدار دانشجویان و اساتید دانشگاه‌های استان کرمان ۱۳۸۴/۲/۱۹

۳۹. هم‌پای دانایی

توصیه می‌کنم که به عمق‌ها توجه کنید و آن را بطلبید؛ از ظواهر هم دست نکشید. این خطاست که کسی خیال یا توهم کند که باید باطن را درست کرد، ظاهر مهم نیست؛ نه‌خیر، همین ظاهر انسان را به وادی‌های گوناگونی می‌کشاند. ظاهر دینی، ظاهر اسلامی، پای‌بندی به تعبد دینی، همین مجالس دعا، همین مجالس توسل به ائمه علیهم‌السّلام لازم است، منتها همه‌ی این‌ها را با دانایی هم‌راه کنید.

دیدار با دانشجویان و اساتید دانشگاه‌های استان کرمان ۱۳۸۴/۲/۱۹

۴۰. قدر جوانی

مهم‌ترین مظهر قدردانی از جوانی همین است که از این صفا و نورانیت و از این ناآلودگی و پیراستگی طبیعی انسان جوان استفاده کنید و خود را در زمینه‌های تزکیه و اخلاق پیش ببرید. این إن‌شاءالله ذخیره‌ی همه‌ی زندگی شما خواهد شد. راهش هم رعایت دو نکته است؛ ذکر و توبه.

ذکر یعنی یاد. یاد در مقابل غفلت است؛ غفلت از خدا، غفلت از وظیفه و مسئولیت، غفلت از هنگام حساس مواجهه با مأموران الهی در عالم ملکوت، عالم بعد از عبور از جسمانیت، و محاسبه‌ی بزرگ انسان در مقابل خدا در قیامت. این یادها تعیین‌کننده است. [...]

نکته‌ی دیگر توبه است. ممکن است کسی بگوید ما که جوانیم و هنوز عمری از ما نگذشته که مثل شما گناه زیادی کرده باشیم و محتاج توبه باشیم. نه، این درست نیست؛ توبه وظیفه‌ی همیشگی انسان است. پاک‌ترین انسان‌ها هم باید توبه کنند.

دیدار با دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی ۸/۲/۲۲